

CARME COLOMINA

«La supèrbia europea té part de culpa»

Carme Colomina, periodista i investigadora associada del CIDOB, analitza les causes i conseqüències de la sortida del Regne Unit de la UE.

Entrevista d'Alex Milian
Fotografies de Robert Ramos

Què perd Europa amb el *Brexit*?
—Primer de tot perd la segona economia de la UE. Per tant és un cop fort a l'estabilitat econòmica d'Europa. Perd també un soci que sempre li ha donat rellevància i li ha donat força com a actor global. Tenir a dins un país com el Regne Unit, amb tota la seva història i les seves relacions al món —és membre del Consell de Seguretat de Nations Unides— és perdre un actor fort a l'hora d'impulsar el paper internacional de la UE —encara que els britànics no hagin volgut implicar-se mai gaire. Però perd també perquè la imatge d'Europa queda debilitada de cara al món i també internament: no és només el missatge que envies a l'exterior —que un membre potent ha decidit abandonar— sinó el missatge intern que envies a la resta de membres de la UE. S'ha trencat un tabú molt important: que la UE era un club on

entraves i ningú en volia sortir. Aquest ja no és un procés irreversible i això canvia la manera de percebre el paper de la UE i el lloc que hi tenen els Estats i els ciutadans.

—S'esmenta com a raó profunda de l'èxit del *Brexit* la voluntat de recuperar sobirania —a banda de la demagògia sobre la immigració. Hi coincideix?

—En la base dels arguments a favor del *Brexit* el que hi havia era un concepte mal entès del que és la sobirania. Ells la utilitzaven com a concepte exclouent i no inclusiu. La feien servir en el sentit de recuperar la identitat nacional i després utilitzaven el concepte de sobirania de manera fal·laç, perquè parlaven de recuperar el control en diverses qüestions sobre les quals sempre han tingut ells el control. Pensem que el Regne Unit ja era un Estat que no formava part de l'eurozona. Per tant van tenir molt més marge en polítiques econòmiques que no pas altres

països de l'eurozona (per exemple durant la crisi financera de 2008). I el mateix passa amb la llei de lliure circulació de persones, perquè tampoc formen part de Schengen. Per tant, sempre han anat més per lliure en aquest sentit. Quan parlen de recuperar el control és un missatge molt simplista.

—Pot ser que aquestes mateixes excepcions que els anglesos havien imposat a la UE (euro i Schengen) els hagin allunyat d'una UE que, després de l'euro, només sembla haver inventat les retallades i l'acord per retornar els refugiats a Turquia?

—Des de l'origen el Regne Unit entra a la UE sense creure-hi. Primer, en temps de la Guerra Freda, enmig d'un món que estava molt marcat per les dues superpotències. I, després, en un moment de forta recessió econòmica, durant els primers anys de Margaret Thatcher, van ser uns fermes defensors del mercat únic per am-

pliar el seu mercat, perquè van creure que, per als seus interessos, era millor estar acompanyat que anar en solitari. Aquesta conjuntura, des del seu punt de vista, ha anat canviant i s'ha anat modificant. Ells no van creure mai en la UE política; creien en la UE econòmica i, amb els anys, la UE ha demanat més integració política. Això ha fet que recessin del camí emprès per la UE perquè no el compartien.

—I per què ara?

—Amb la crisi econòmica del 2008, les grans decisions de la UE s'han pres a l'eurozona, és a dir, en terrenys on els britànics no tenien ni veu ni vot perquè no formaven part de l'euro. I això els ha acabat de fer la impressió que no formaven part d'aquest nucli dur de la UE. S'han sentit una mica relegats del que haurien volgut. Per això han tingut una actitud bastant hostil des que comença la crisi i l'eurozona es converteix en el centre neuràlgic de la Unió. Sense creure massa en la unió política, els britànics s'han trobat que el seu rol dins d'aquesta unió, que a més s'ha ampliat i ha anat aprofundint la sobirania política, s'ha desdibuixat.

—D'això, en té culpa la UE?

—El vot a favor del *Brexit* és fruit del discurs euroescèptic que està tan empeltat en la classe política britànica des de Margaret Thatcher. Però també és fruit de la supèrbia europea, que en els últims anys s'ha preocupat més de salvar l'economia que no pas de la justícia social i les persones. Hi ha un sentiment que aquesta és una Europa que no ha cuidat els més febles. Aquest sentiment el tens al Regne Unit i a molts altres punts de la UE. A més a més, la UE, empesa per l'emergència, ha actuat d'una manera molt poc democràtica, sense tenir en compte quins eren els controls democràtics sobre les decisions que es prenen. Per tant, la bretxa que hi havia entre les institucions europees i els Governos estatals, per un costat, i la ciutadania, per l'altre, s'ha fet molt més gran.

—Parlava del “missatge intern” que enviava el *Brexit* als països de la UE. A França ja ha sortit Marine Le Pen parlant de *Brexit* i els holandesos...

—... parlen de *Nexit*.

—Exacte. La UE ha envellit de sobte?

—No sé si ha envellit però s'ha debilitat. Segur. S'ha debilitat perquè han sortit tots els corrents més euroescèptics –tots aquells que ja tenen en el seu programa polític desmuntar la UE– a demostrar que se senten més forts. Marine Le Pen,

la primera. Hi ha eleccions a França l'any que ve i la primera força en intenció de vot és el Front Nacional. Els holandesos, exactament igual, amb l'extrema dreta xenòfoba de Geert Wilders. Ells també comencen la seva pròpia campanya per convocar un referèndum als Països Baixos. S'ha debilitat la idea d'Europa una mica més. Quin és l'altre problema? I quina és la responsabilitat de la UE? La UE, durant tot aquest temps de crisi ha imposat unes mesures econòmiques i socials molt dràstiques sota la idea que no hi havia cap més alternativa. El problema és que els Governos europeus han anat deixant la idea d'una alternativa política només a l'euroescèpticisme. Si tu dius “això o res” i que tots els que estan en contra de tu són euroescèptics, doncs no hi ha més alternativa que renunciar a la UE. Crec que la UE ha de començar a plantejar-se seriosament que cal donar una alternativa a aquells que creguin en Europa, encara que no creguin en aquesta Europa. Si, des de l'*statu quo*, només es dona alternativa als euroescèptics, aquests s'aniran fent cada vegada més forts.

—Hi ha cap efecte positiu del *Brexit* per a la UE?

— ...

—*Der Spiegel* assenyalava fa unes setmanes que tampoc era sostenible una relació UE-Regne Unit sempre mediatitzada per excepcions britàniques.

—L'efecte positiu, si ho volem dir així, és que és una sacsejada tan brutal que, com va dir el president del Consell, Donald Tusk, “allò que no et mata et fa més fort”. És un moment gairebé existencial aquest. Perquè, de com surtis d'aquesta crisi, depèn la teva supervivència. Si hi hagués consciència de com de fonamental és aquest moment, hi hauria també possibilitats d'encertar-la amb la solució.

—Hi ha marxa enrere?

—La meva opinió personal és que és molt difícil tornar a convocar un altre referèndum, amb els estàndards de democràcia del Regne Unit. Què es podria fer? Potser, al final d'aquests dos anys de negociació, es pot portar a referèndum la proposta de quin serà el teu futur estatus amb relació a la UE i preguntar si volen això o volen el que tenien abans. Donaries la possibilitat de fer marxa enrere. Però no ho veig possible ara; ho veig al final del procés.

—La UE pot donar resposta a una Escòcia que ha votat diferent i vol que es

reconegui la seva sobirania i el seu cas excepcional?

—De moment, el president de la Comissió Europea, Jean Claude Juncker, ja ha dit que les portes de la Comissió estan obertes per a Escòcia quan calgui negociar. En aquest sentit, Escòcia ha estat treballant molt hàbilment la seva agenda pròpia per convertir-se en un actor per ell mateix en aquestes negociacions. Des del punt de vista britànic, es produeix una paradoxa: de cop i volta, els britànics s'adonen que, després d'aquest resultat en el referèndum, la seva prioritat ja no és tant negociar amb la UE com garantir la seva pròpia integritat territorial. Al final hi ha un xoc de prioritats. La UE necessita negociar amb el Regne Unit d'una manera clara i contundent, perquè d'aquesta ferma depèn la seva integritat, mentre que el Regne Unit necessita, de cop i volta, frenar aquest procés de desconexió amb la UE perquè d'això depèn la seva integritat. Hi ha aquest xoc d'interessos, que serà molt interessant perquè en depèn la supervivència política d'uns i la dels altres.

—A la gent del carrer segur que la preocupa com l'afecta això directament. De moment, en un país com el nostre amb una indústria turística tan forta, la por es projecta sobre la influència del *Brexit* en el turisme britànic.

—Aquesta és la part més incerta de totes. Per començar dependrà de com evolucioni l'estabilitat econòmica d'uns i altres. Si la lliura esterlina baixa de cop, a aquells turistes britànics que tenien les vacances contractades a la Costa Daurada els costarà més car venir. Aquest és un primer problema que pots tenir. L'altre és l'estabilitat econòmica de l'eurozona. Si la prima de risc dels països del sud de l'eurozona augmenta, veurem què passa. A llarg termini hem de veure en quina situació queden els expatriats: els catalans que estan vivint i treballant al Regne Unit i els britànics que estan fincats al nostre territori. Tot això ha de formar part de les negociacions. Jo crec que, d'entrada, en l'aspecte jurídic no hi ha la intenció de canviar la situació d'aquestes persones d'un dia per l'altre. Però tot depèn de si és una negociació amistosa i evolucionària bé. Jo crec que la voluntat europea –sobretot perquè és la voluntat d'Alemanya– és que això sigui tan amistós com sigui possible. Però hauré de veure quin caire va agafant tot això en els pròxims mesos. •